

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Dokaz zrelosti

Berlin, 9. avgusta.

(Od našega poročevalca.)

Nemški narod je v enem najbolj kritičnih trenutkov svoje zgodovine podal svetu sijajen dokaz svoje politične zrelosti. Na zahtevo s komunisti združenih nemških fašistov, da naj se razpusti pruski deželni zbor, je prebivalstvo Prusije, ki šteje dve tretjini nemškega naroda, odgovorilo: ne! Za predlog nemških nacionalistov je glasovalo samo nekaj nad eno tretjino volivcev, čeprav je »nesveta alijansa« fašistov in komunistov razvila za ta plebiscit naravnost besno agitacijo in je celo stari Hindenburg dopustil, da se njegova avtoriteta izrablja v prilogo »jelenih čelade«. Trdna fronta katolikov, socialdemokratskega delavstva in demokratičnega meščanstva je odbila poizkus, da se strmolavi sedanja republikanska koalicija v Nemčiji, uvede fašistična diktatura in izzove miru nevaren položaj po vsem svetu. Zakaj vse to bi bile neizogibne posledice zmage antidemokratskih elementov v Prusiji.

Da je miru v Evropi od samega začetka nevaren iz Moskve komandirani komunizem, to je znano in povsem naravna stvar. Kdor si kakor noskovski diktatorji ne more predstavljati gospodarskega prepoveda sveta in sreče človeštva drugače kakor na razvalinah krščanstva in njegove spiritalistične kulture, ta mora pač skušati, da vse do kraja razruši, kar je na peti materialistični uredbi človeške družbe. Ne zaveda se pa krščanska Evropa v zadostni meri, da ni nič manj nevaren nasprotnik krščanskega mira in reda ter krščanske politične in gospodarske preobnove zapadne kulturne družbe fašizem, ki nastopa v imenu narodnih vrednot in svetinj. Komunizem, ki izpoveduje internacionalizem, in fašizem, ki do skrajnosti pretirava nacionalni princip, sta enako nevarna mirnemu razvoju Evrope k boljšemu. Oba zahtevata diktaturo, ki tajni pravico vsakega individua do enakopravnega sodelovanja v zadevah občega blaga in posameznika ponižuje v slepo orodje neomejene volje neke nanjšine, ki nastopa v imenu »proletariata« ali »narod«. Ne eden ne drugi ne priznava ne osnovnih svobodnih posamezne osebnosti ne pravic naravnih edinic vsakega ljudskega organizma: oboja sta zagrizena sovražnika vsega, kar se brezvoljno ne ukloni diktatu komisarja ali »duceja«. Fašizem obojuje narod, katerega ne podrejuje občemu moralnemu zakonu, ampak ga smatra za najvišjo in absolutno normo dejanja, naj bo dejanje samo na sebi še tako slabo, nemoralno in v škodo drugim. Fašizmu je krivica in nasilje dovoljeno in sveto, če služi namenom plemena. Socialni program nacionalnega fašizma pa je nadvlada tiste kaste, ki ima v rokah vajeti države: tako zvane fašistične »hierarhijske«, ki sama sebe istovetuje z narodom.

Fašistični nacionalizem si domišlja, da bo z železno pestjo uredil kaotično stanje Evrope, v resnici pa pospešuje revolucijo, in napetost, ki vlada med najraznovrstnejšimi nacionalnimi, kulturnimi in socialnimi težnjami človeštva po vojni, povečuje do maksimuma. Drugače tudi ne more biti, če se oznanjuje diktatura, tlači svoboda in s silo vzdržuje gospodarstvo »hierarhijske«, ki razpolaga z državo in njenim bogastvom. Kako tak sistem igra v roko revoluciji, se je najjasneje videlo baš ob priliki pruskega plebiscita, ko so komunisti šli z navdušenjem v boj za nemški fašizem, dobro vedoč, da nobena stvar ne more tako pospešiti izbruha svetovnega požara kakor nacionalistična diktatura, ki bi se na političnem, gospodarskem in mednarodnem polju končala s splošnim polomom.

Nemci smo poraza naših fašistov posebno vesel zaradi našega mednarodnega položaja, ki od nas kategorično terjaja sporazum in prijateljstvo z zapadnimi velesilami, v prvi vrsti s Francijo, brez katere je naš nacionalni in gospodarski dvig nemogoč, naj se to še tako čudno sliši in naj je to našemu ušesu prijetno ali ne. Brez nemško-francoskega sodelovanja ni miru v Evropi, to je dogma. Bil je pa ravno fašizem, ki je prvi začel zavestno in sistematično rušiti to osnovno dogmo, in sicer je bil to ravno italijanski fašizem, katerega so si naši nemški nacionalisti vzeli za vzor in kateremu na ljubo so se celo odpovedali južnemu Tirolu! Največ poguma za svoje razrušilno delo so dobili naši hitlerovci in naše »jelenke čelade« od Museolinija in njegovih znanih govorov, ko je italijanski »dux« klical na mejdan Francijo in preprečil brodovni sporazum, kar je bil začetek in vzrok sedanje evropske politične in gospodarske krize. Je pa nezaznana in v resnici neumljena ironija usode, da je zdaj ravno tajisti Mussolini tisti, ki mora svojim germanskim oboževalcem, kateri so se mu prišli letos prav posebno pokloniti, zaklicati: stop! Ne dalje, da ne zažgete hiše! Je pa to sploh lekcija za vse, ki se ne morejo otresti obudovanja pred italijanskim fašizmom, kateri je moral sedaj kapitulirati pred realnostjo in začenja peti himno miru ter liberalnih principov človečanstva, ker bi sicer italijansko gospodarstvo vzel zledey in bi nad razvalinami širokoustnega italijanskega nacionalizma zaplapolala rdeča zastava srpa in kladiva.

Mi republikanski Nemci se tega ne bojimo, da je premagano kričašvo našega fašizma. Nedeljska lekcija je bila dobra, slediti pa ji morajo še drugi! V prvi vrsti se mora začeti intenzivno vzgajati mladino v krščanskem in demokratičnem duhu. V tem oziru je prvi stadij nacionalistične psihoze pri nas že premagan. V Hermsdorfu pred vrati Berlina se pravkar vrši skupno taborjenje francoske in nemške mladine. Fantje in dekleta ne telovadijo samo, ampak se tudi skupaj učijo: Nemci franco-

Sporazum med Francijo in Rusijo?

Predvojni dolgovi so pozabljeni — Gre za veliko naročilo sovjetov pri francoski industriji

London, 10. avgusta. os. »Times« poročajo iz Pariza, da se vršijo zelo aktivna pogajanja med francosko in sovjetsko vlado že od 8. junija. Javnosti je zelo malo znano o vsebini teh razgovorov, razen tega, da sta obe vladi prekleli obojestransko razne carinske odredbe, ki sta jih naperili druga proti drugi lani oktobra meseca. Nadalje zatrjuje londonski list, da je Francija imenovala trgovskega atašeya pri svojem veleposlanstvu v Moskvi v dokaz zato, da smatra vprašanje upostavitve normalnih odnosov z Rusijo za zelo resno in da želi obdržati z njo najtesnejše gospodarske stike.

(Za boljše razumevanje gornje vesti, ki očitno prihaja iz dobro informiranih krogov, je potrebno, da dostavimo še nekaj podrobnosti. Prvič je sovjetsko vlado priznala de jure. Takrat je dreli v sovjetsko Rusijo 1. 1924, takoj potem, ko je sovjetska vlada priznala de jure. Takrat je Francija hotela likvidirati sploh vsako sporno vprašanje, predvojne dolgove, odškodnino za francoske državljane, ki so utrpeli škodo za časa boljševiške revolucije, trgovinske odnose in drugo. Razgovori so prišli že tako daleč, da so sovjeti pristali na to, da vrnejo Franciji predvojne dolgove in sicer v 62. letnih obrokih, po 40 milijonov zlatih frankov (po takratni valuti 410 milijonov Din). Toda sovjeti so kot pogoj zahtevali novo velikansko posojilo, katerega višina ni bila nikdar objavljena. Na tej točki so pogajanja zastala in definitivno obšla. Vendar pa so kljub temu obstojale trgovin-

ske zveze. Francija je uvažala iz Rusije petroleje, lan, les, kožuhovino in magnezij. Izvažala pa je v Rusijo stroje in raznovrstno orodje. Vsekakor pa je Francija mnogo več kupila od Rusije, kakor prodala. Francoska industrija, ki je to videla in ki je vrhutega še ugotovila, da sovjeti naročujejo stroje pri vseh drugih državah, samo pri njej ne, je bila vznemljena. Opetovano so pritiskali na vlado naj nekaj ukrene. Tako je prišlo 3. oktobra 1930 do omejitve ruskega izvoza v Francijo, ker je slednja predpisala vsakokratno dovoljenje za uvoz ruskega blaga, posebno pa za les in za lan. Sovjetska vlada je bliskovito odgovorila s tem, da je prepovedala dostop v Rusijo kateremukoli francoskemu izdelku. To gospodarsko sovražno stanje je trajalo 8 mesecev in je danes težko reči, kdo je trpel več, Francija ali Rusija.

Če so Francozi 8. junija prekinili gospodarske sovražnosti in zaprosili za nova pogajanja, se je to zgodilo radi tega, ker je Rusija naročevala vedno več blaga za izvršitev svoje petletke v inozemstvu, ter naročevala posebno v Nemčiji, Angliji in Ameriki velikanske dobave. Francoska industrija je bila mnenja, da bi se izplačalo zasigurati si nekaj teh naročil in je zopet pritisnila na vlado, ki se je znova vdala in otvorila pogajanja, ki so dovedla do rezultatov, o katerih poroča londonski »Times«.

Kaj pričakujeta obe vladi od nove pogodbe? Nameni so precej jasni. Sovjeti enostavno želijo prodati kolikor mogoče in sicer proti gotovini.

Francozi pa so opustili za enkrat vsaj vsako misel na povračilo predvojnih dolgov in se zanimajo v prvi vrsti samo za kolikor mogoče obširna industrijska naročila. Ker sovjeti navadno vsako naročilo spremljajo s prošnjo za nova posojila, je Francija bržkone pripravljena dovoliti kredite kot protiuslugo za industrijska naročila. Govori se tudi, da bo Francija dovolila tudi ugodne carinske tarife za ruske poljske pridelke. Francoški gospodarski krogi so za enkrat optimistični in upajo, da bodo uspeli zvisati francoski izvoz do količnika izvoza iz Rusije. Za enkrat so pogajanja zopet prekinjena do jeseni. Takrat bo zasedel veleposlaniško mesto že novy veleposlanik Dejean, ki prihaja z nalogo pogajanja voditi z večjo brzino do uspešnega konca. — Op. ured.

Naročila že prihajala

Pariz, 10. avgusta. fr. V Parizu pričakujejo prihod delegacije sovjetske vlade, sestavljene iz 7 članov in katero vodi Pjatakov, ki ima nalogo razdeliti velika naročila med francosko industrijo. Nekateri listi, tako »Paris Midic«, pišejo, da bo ta sovjetska delegacija razpolagala celo z naročili, ki so bila prvotno namenjena za Nemčijo. Dozdeva se, da se hoče Rusija na ta način potruditi, da si pridobi simpatije francoske težke industrije v dobri veri, da se ji bo potem veliko lažje posrečilo dobiti stike z denarnimi krogi ter najeti že tolikani pričakovano posojilo.

Kulturni boj v Litvi traja dalje

Vlada hoče ukiniti nekaj stolic bogoslovne fakultete

Kaunas, avgusta 1931.

V razmerju med vlado in med cerkvijo je po odhodu papževega nuncija nastopilo premirje. Ko se je izvršilo imenovanje Msgr. Faidutia, je izgledalo, da bo kulturni boj popolnoma ponehal in da bodo nastopile zopet normalne razmere. Tekom zadnjih dni pa so se pojavile nove težkoče, ki znajo prepričati zopet razpaliti. Poluradna »Lietuvos Aidase« je po naročilu vlade obrazložila stališče vladnih krogov napram cerkvi ter zahtevala, da se na teološki fakulteti ukinejo oni predmeti iz filozofije in iz prava, kateri se itak že predavajo na državni filološki fakulteti. List utemeljuje svojo zahtevo s tem, da vlada prevelika gospodarska kriza, da bi si smela mala in slaboobna Litva dovoliti luksus, da vzdržuje po več stolic za eni in isti predmet. Na koncu članka napoveduje list že tozadavne ukrepe, ki jih bo izdalo prosvetno ministrstvo. Razumljivo je,

da katoliška duhovščina načelno odklanja nameravano oskrumbo teološke fakultete. Kajti, tako pravilno vprašanje teološke fakultete je bilo urejeno v konkordatu in se sme spreminjati samo z pristankom sv. Stolice. Kljub tem priletom pa je skoroda sigurno, da bodo začelkom šolskega leta nekatere stolice res ukinjene. V zvezi s tem je zelo zanimivo vedeti, kakšno stališče je zavzel profesor Voldemaras, svojih bivših največjih sovražnikov, dolge članke, v katerih zagovarja stališče katolikov in tako krepko podpira opozicijo. Na njegovo pomoč sicer nikdo ne da nič ali esaj ne veliko in tudi ni dobrodošla, toda vladi zna pa kljub temu prizadejati veliko škode, ker bo s svojim pisanjem potegnil za seboj mnogo pristavek, ki bi sicer nikdar ni šli s katoliško misletimi strankami.

Arabci pridigujejo Sveto vojsko

Skrajno nevaren položaj v Palestini in v Iraku — Bagdad pod čarom arabskih nacionalističnih agitatorjev

Istanbul, 10. avg. or. Anatolska agencija poroča iz Bagdada, da je izbruhnila pred dvema tedna nova stavka v neki trgovini. Stavka se je sedaj tako razširila, da razen aptek nobena trgovina ni več odprta. Iraška policija je morala zasedeti vse važnejše postojanke in zavarovati predvsem trgovine z živili in državne urade. Angleški častniki pa vršijo osebno strogo kontrolo na mostu, ki vodi preko Tigrisa. Po vsem mestu stojijo vojaški oddelki strojnih pušk, pripravljene, da posežejo vmes, ako bi nastopili neredi.

V dobro informiranih angleških krogih sodijo, da so nemiri v Iraku nastali kot posledica neprestanega rovarjenja arabskih nacionalističnih agitatorjev, katerih so vse arabske dežele od Ibn Seudovega Hedžasa in Palestine do Iraka prenapolnjene. Iz listov arabskih nacionalistov se namreč lahko posname, da oni smirajo Palestino in Irak za dve najslabejši točki britskega imperija, ali da se izrazimo točneje, britskega mostu v Indijo. V Egiptu so podlegli krepkim protidurcem britske vlade in energiji kralja Fuada, zato so zapustili Egipt in prenesli središče svojega delovanja deloma v Palestino deloma v Irak. Sicer se je zadnje dni govorilo, da so židje v Palestini silno nervozni in da vsak trenutek pričakujejo novih napadov od strani arabskih nacionalistov. Angleške oblasti so morale židovsko prebivalstvo pomiriti s tem, da so razposlale po vseh židovskih naselbinah močne vojaške oddelke in da redno pošiljajo po deželi patrulje, ki razpolagajo z enim ali dvema tankoma. Kljub temu pa za enkrat ni pričakovati kakih posebnih dogod-

kov v Palestini, pač pa smatrajo arabski nacionalisti, da bo lažje delo v Iraku.

Kralj Fejsal iz Iraka se nahaja ob tem trenutku v Ankari pri turškem Kemal paši. Položaj je torej v tem pogledu še boljši. Značilno je za Bagdad, tako pišejo »Iraki Times«, da prihaja v mesto vedno večje število arabskih romarjev in dervišev, ki ljudstvu pripovedujejo najstrašnejše dogodke, ki so se baje dogodili drugod od strani Angležev. Tako se je razširila vest, da je kralj Irak prodal Angležem romarsko božjo pot Kerbela, kamor pride vsako leto na stotisoče romarjev iz Indije in Perzije. Ni čuda, če je razjarjeno ljudstvo začelo jurjati nekatere policijske stražne postaje, napadati angleške oficirje in ropati po evropskih hišah. Angleži so nekatere hujšake aretirali in so ugotovili, da so po večini afrikanskega arabskega pokolenja. Nekateri so bili celo v službi inozemskih držav. Radi aretacij so trgovci iz protesta zaprli trgovine. Kralj Fejsal postaja predmet najgršega psovovanja.

Arabska nacionalna stranka smatra, da je zanjo prišel zgodovinski trenutek, da razpne svoj prapor. Kljub vsem strogim naredbam prihaja vedno več orožja v mesto. Policija ga najde pri ljudeh, o katerih je bila prepričana, da so Angležem in Fejsalu vdani. Od ust do ust se pridiguje sveta vojna proti narodnim manjšinam, kakor židom, Armence, Jakobitom, Grkom in Kurdom. Vsi so se zabarikadirali po svojih hišah in v strahu pričakujejo, kaj jim bo prinesel drugi dan. Položaj je neznošen.

Vojni odgovi se izbršejo

London, 10. avg. ž. »Poeplec« prinaša kot glavno vest razgovor med MacDonaldom in Stimsonom v Škotski. List piše, da je bil ta razgovor predkoren za splošno brisanje vojnih dolgov. MacDonald in Stimson sta se sporazumela v vprašanju, da narodi ne morejo še naprej prenašati onih ogromnih bremen in misliti, da bi se morali vsi vojni dolgovi snizati vsaj za polovico. Stimson je poklical v Anglijo tudi ameriškega ambasadorja v Parizu, da s njim proči vprašanje vojnih dolgov in stališče Francije. »Daily Mail« to vest danes potrjuje.

H kraljevi 10-letnici vladanja

Zagreb, 10. avgusta. ž. Zagrebški nadškof dr. Ante Bauer je izdal sledečo okrožnico: 16. avgusta t. l. bo 10 let, odkar je Nj. Vel. kralj Aleksander I. stopil na kraljevski prestol. V zvezi s tem odrejam, da se na ta dan po dopoldanski svečanosti odpoje »Tebe Boga hvalimo« s pripadajočo molitvijo za kralja. Za to svečanost naj župni uradi pravčasno pozovejo mestne oblasti in opozore župljane. — Zagreb, dne 4. avgusta 1931. Anton, m. p., nadškof.

Eucharistične svečanosti

Zagreb, 10. avg. ž. Ob priliki eucharističnega kongresa, ki se je vršil v nedeljo 9. avgusta v Križevcih, sta prišla v Zagreb že v soboto nadškof dr. Rodič in dr. Kvirin Klemen Bonifatič, spliteški škof. Nadškof dr. Rodič je danes z brzovlakom odpotoval na Sušak. Kongresa se je udeležil tudi mostarski škof Alojzij Mušič. Vsi udeleženci kongresa so bili gostje prevzvišenega nadškofa g. dr. Ante Bauerja.

Jubileji na Primorskem

Trst, 10. avg. AA. Včeraj so istrski fašisti v Kopru proslavili 15 letnico smrti Nazaria Saura. Svečanosti so prisostvovali številni parlamentarci, zastopniki oblasti ter minister za mornarico Siraanni, ki je imel govor, v katerem je navduševal fašiste k patriotizmu. Po govoru je odšel minister k morju, kamor je vrgele venec. Slavil je tudi tu fašizem, Duca in italijansko mornarico.

Trst, 10. avgusta. ž. Danes je končana v Gorici slavnost 15 letnice osvoboditve. Udeleženci te proslave so razgledali najvažnejša mesta, kjer so se godile borbe, nakar so odšli v Redipulje, kjer so položili venec na grob neznanega junaka. Fašistični tajnik je povdaril veliko važnost italijanske zmage v Gorici. Rekel je: Borili smo se, prelivali kri in zmagali. Naša zmaga je dobila svoj odziv v fašizmu. Fašizem je naslednik te zmage in on bo povedel italijanski narod v nove smernice in nova dejanja, in to ne samo na bojnem polju, temveč tudi na kulturnem. Vojna je dala Italiji najtežjo preizkušnjo in ta izkušnja bo zgradila mir. Spoznali smo, da se ne smemo zanašati na tujo hvaležnost in internacionalno pravico. Zato se ne smemo žalostiti, ker oni, ki smo jih na bratski način oddirali so danes največji naši sovražniki. Kljub temu bomo šli mi svojim potom, ki bo nas popeljala do cilja.

Turški promet 1930

Belgrad, 10. avg. AA. Po želji oddelka za orizem ministrstva trgovine in industrije ter društva Putnik je uradnik Putnika Viktor Parevič zbral podatke o turizmu v naših krajih. O turističnem prometa lanskega leta je izšla brošura, ki navaja, da je lanskega leta obiskalo turistične kraje v naši državi 551.659 oseb in bivalo v njih 3.297.850 dni. Od skupnega števila turistov jih je bilo 295.512 iz Jugoslavije, iz ostalih balkanskih držav 12.345, iz Avstrije 72.174, iz Češkoslovske 43.708, iz Anglije 5631, iz Francije 4590, iz Italije 14.267, iz Madjarske 26.321, iz Nemčije 47.731, iz nordijskih držav 1818, iz Poljske 10.187, iz ostalih evropskih držav 10.923, iz severne Amerike 4956, iz južne Amerike 557 iz Azije 729, iz Afrike 191, iz Avstralije 12.

Zagrebška vremenska napoved: Spremenljivo oblačno in zmerno toplo.

Dunajska vremenska napoved: Počasi se bo vreme zopet zboljšalo in počasi bo postalo zopet toplo.

Nemški narod odkljanja fašizem

Dve tretjini pruskih državljanov se je izreklo proti diktaturi hitlerjancev in „jeklenih čelad“ — Splošno veselje po vsej Evropi — Dr. Brüning nositelj mirovne ideje

Številke

Berlin, 10. avg. AA. Pruski plebiscit glede razpusta pruskega deželnega zbora je propadel, ker je glasovalo samo 9 milijonov 800.000 ali 37% na mesto potrebnih 50 za razpust. Ta rezultat pripisujejo dejstvu, da se je mnogo komunistov vzdalo glasovanja, številni nacionalisti pa so se zbalii ostre politične krize, ki bi nastala v primeru uspešnosti plebiscita ter radi tega niso glasovali. Spopad na trgu Bülow Platz je zahteval 13 mrtvih in 30 ranjenih.

Berlin, 10. avg. AA. Končni rezultat glasovanja o razpustu pruskega deželnega zbora je tale: Za razpust je glasovalo 9.733.003, proti razpustu 381.317. Neveljavnih pa je bilo 23.600 glasov.

V znamenju krvi

Berlin, 10. avg. AA. Wolff poroča, da je bila snoči pred zgradbo komunističnega lista »Rote Fahne« zbrana velika množica, ki je pričakovala rezultate glasovanja. Nenadoma so padli iz množice strelji proti policijskim oddelkom, ki so delali red na ulici. Strelji so pogodili 2 komandanta policijskih oddelkov ter nekoga policijskega službenca. Eden je ostal na mestu mrtve, druga dva pa sta bila težko ranjena. Policija je nato začela razprševati množico ter ob tej priliki ranila eno osebo. Pred velikim pritiskom policijskih oddelkov so množice bežale na vse strani, ter iskale zavetja v najbližjih hišah. Po tem incidentu je policija pojačila kontrolo nad pasanti ter preiskovala osebe na ulici ali nimajo orožja.

Berlin, 10. avg. AA. Po vesteh iz Hochstadta so bili tam snoči izgredi in spopadi med nacionalnimi socialisti in nemškimi republikanskimi združenjem. 10 ljudi je bilo ranjenih.

Berlin, 10. avg. AA. Wolff poroča: V snočjem spopadu pred zgradbo uredništva komunističnega lista »Rote Fahne« je našlo smrt več oseb. V Semestenbergu je prišlo do spopada med Hitlerjevci in socialnimi demokrati. Ranjeni so bili štirje nacionalni socialisti, 2 Meta Reichsbanerja in en komunist, v noči po glasovanju je vladal po vsej državi red in mir.

Peklenski stroji v Nemčiji

Berlin, 10. avg. AA. Povodom atentata, ki je bil izvršen na brzi vlak Frankfurt a. M.—Berlin na ostanju Witterborn, je izdal Wolff tole obvestilo: Radi eksplozije je bila uničena proga v dolžini 3 in pol metra. Detonacija je bila tako močna, da se je čela celo v nekem 13 km oddaljenem gozdu. Pri preiskavi proge je vlakovodja vlaka, na

katerega je bil izvršen atentat, opazil na sosednjem tiru železen drog. Po tej progi bi moral takoj voziti drug vlak v nasprotni smeri. Z odstranitvijo droga je bila preprečena druga nesreča, ki bi bila nastopila. Ob priliki eksplozije sta bila 2 potnika težko, 13 pa lažje ranjenih. Po sklepu uprave državnih železnic se vrši na vseh progah stroga pojačena kontrola. Uprava državnih železnic je razpisala nagrado 20.000 mark za onega, ki najde zločinca ali ki jih aretirata.

Vseobče veselje

Berlin, 10. avg. tg. Negativni rezultat ljudskega glasovanja je merodajne kroge pruske in nemške državne vlade zelo zadovoljilo, ker se delo, ki se je začelo na zunanje in notranjopolitičnem polju glede nameranih reform, sedaj lahko nadaljuje nemoteno. Iz rezultatov glasovanja izhaja čisto jasno, da velik del volivcev, ki spadajo k meštanski

sredini, ni sledil paroli svojih voditeljev. Merodajna mesta iz tega rezultata ne bodo izvajala sklepa, da je sedaj treba prirediti takoj parlamentarne volitve. Deželnozbornske volitve bodo najbrže ob rednem terminu, morda meseca januarja 1932. — Zadrega desnicaških listov radi večerajšnjega poraza je zelo velika. Pristaši »jeklenih čelad« si pomagajo iz te zadrege s tem, da je treba rezultat tega glasovanja izpodbijati iz državnopravnih razlogov radi posebnih razmer, pod katerimi so se volitve vršile. Njihovi listi navajajo celo vrsto razlogov za svoj neuspeh pri ljudskem glasovanju. Seveda navajajo predvsem, da je pruska vlada onemogočila vsak tisk in da je brezobzirno izkoristila v levičarskih listih glasove inozemskih listov, ki so sistematično podžigali upanje, da bo Nemčija takoj potem, če ljudsko glasovanje ne bo uspelo, dobila inozemske kredite.

Inozemske častitke

Francozi

Pariz, 10. avg. tg. Vsi jutranji listi pozdravljajo poraz Hitlerja, Hugenbergja in tovarišev s prav posebnim zadovoljstvom. Kljub temu pa položaj v Nemčiji še nikakor ne presojajo optimistično. Tako piše »Matin«: Nemčija je z večerajšnjim volivnim izidom dobila kvakoroben kredit. Ovisno je od nje, da ta kredit sedaj spremeni v dolgoročen kredit. »Petit Parisien« pravi: Nemirneži očitno niso mislili na to, da bi si priborili vladno moč. Večerajšnji rezultat pa pomeni za vlado velik uspeh radi tega, ker tvorijo stranke, katere so zahtevale ljudsko glasovanje, znatno manjšino. Levičarski listi predvsem opozarjajo na velik padeč glasov pri narodnih socialistih in komunistih. »Populaire« izjavlja, da je koalicijski Hitler-Slatin izgubila v zadnjem letu 2 milijona glasov. »Quotidien« pravi: Danes se končno vidi, da Hitlerjevci ljudje nimajo pravice, motili mir Evrope in Nemčije.

Echo de Paris izjavlja po intervjuju z ministrom predsednikom Lavalom, da sedaj po ugodnem izidu pruskega glasovanja ni nobene ovire več za potovanje francoskih ministrov Laval, Briand in Flandina v Berlin. Dne 20. avgusta se sestane francoska vlada v Rambouilletu, letni režidenci predsednika francoske republike, k izrednemu zasedanju, da določijo podrobnosti o potovanju v Berlin in da se dosedanjim državnim podtajnim Francois Poncel potrdi kot francoski poslanik v Berlinu.

Angleži

London, 10. avg. tg. »Daily Telegraph« piše: Pruska demokracija je izkazala vsej Evropi in Nemčiji veliko uslugo, ker je uničila alianco med narodnimi socialisti in komunisti. Če bi ti dve stranki dosegli uspeh, bi bil to hud udarec za dr. Brüninga, ki se toliko trudi doma in v inozemstvu, da bi pomagal koristim svoje države. S to odločitvijo je Prusija zagotovila Evropi, da hoče storiti vse, kar je v njeni moči, da ohrani stabilnost, ki je največje upanje vsega sveta. »News Chronicle« piše: Izid glasovanja na Pruskem je ogromnega pomena za ves svet. V zadnjih tednih so bili gospodarski temelji Evrope mnogo bolj ogroženi, kot se je splošno vedelo. Poslednje vesti iz Nemčije pomenijo prvi in najvažnejši korak: proč od brezna.

Praga, 10. avg. tg. Češki listi z zadovoljstvom pozdravljajo negativni rezultat pruskih volitev. Skoro v vseh listih se soglasno poudarja, da je ušla Nemčija velikim nevarnostim, ki bi lahko nastala za mir in za mednarodno sodelovanje narodov.

Newyork, 10. avg. tg. »Herald Tribune« piše: To je najveselejša vest, ki je po dolgem času prišla iz zatemnelega dela sveta. Ta rezultat je povečal upanje za zunanjo pomoč. To glasovanje je posebnega pomena za Francijo. Upanje je, da bo francoski ministriški predsednik Laval od tega imel največ dobička. Glasovanje naj pripravi francosko vlado do ponovnega prizadevanja, da omogoči sporazum z Nemčijo.

Banovinska gospodinjska šola

na Mali loki gri St. Lovrencu na Dolenjskem

St. Lovrencu na Dolenjskem.

Te dni je enoletna gospodinjska šola na Mali Loki končala svoj drugi letnik. Uspeh je bil kar presenetljivo dober. Izmed 21 gojenk jih je 12, to je nad polovico dovršilo z odličnim uspehom, ostalih 9 pa s prav dobrim, dočim je lani bilo odličnjakinja 7, s prav dobrim uspehom 12, z dobrim pa 2; tako da letos niti dobrezga niti zadostnega uspeha ni bilo, kaj šele nezadostnega.

Zamisel te šole je izšla še iz bivšega oblastnega odbora, ki je preuredil poslopje in nakupil in pripravil potrebno opremo. Otvorila je pa šola že banovina pod prvim banom, min. inž. Sernecem 10. februarja 1930.

Šola je enoletna in traja od 1. oktobra do 31. julija. Gojenk more sprejeti največ po 21. Sprejemajo se kmetjska dekleta srednjih in malih posestnikov, da se pomaga malemu kmetu, ki strokovno za gospodinjske šole običajnega značaja ne zmore.

Šola je namreč tako urejena, da dve tretjini stroškov za gojenke nosi banovina, gojenka oziroma njeni starši ali oskrbniki pa ostalo tretjino. Zato pa morajo po potrebi pomagati pri obdelovanju posestva. Tako vsaj del banovinskega prispevka za lastnim delom odslužijo in hkrati ohranijo stik s kmetijskim delom in se v njem izurijo in si veselje do njega še pomnože. Zadnje dni, ko so bile redne izpitov, smo jih kar občudovali. Dve velikanski njivi pšenice sta jih čakali, da ju požanjejo; vsaka hektar in še več. In so se spravile nad prvo in v največji vročini ves dan do mraka neutrudno sukale srpove. Pa je precejšen kos še ostal, ki ga je vodstvo omenilo za naslednji dan. Dekleta pa: noči mora pasti, prej se ne ganemo z njivo! In so ga z vnuem poklestile, nato pa domov veselo pripelje, kakor da ves dan niso imele drugega posla kakor zabavo. In z drugo, še večjo njiivo se je ljubki prizor ponovil, le toliko je bilo spremembe, da so se po dokončanem utrudljivem delu pred gradom še dolgo razlegali radostni spevi v tiho, pokojno noč. — Večkrat se je te čase primerilo, da je prišel predavatelj izpraševati, da dobi končne reče. Pa so jih z njivo poklicali naravnost v predavalnico k izpitu, in je šlo morda prav zato v marsičem boljše, ker se niso utegnile brez potrebe razburjati. Velike važnosti je tudi to, ker dekleta v šoli vzeto tvarino med delom kar mimo grede ponavljajo.

Šola je nastanjena v gradu, ki je bil dolga stoletja last kranjskega plemiškega rodu Widerkhernov. Zadnji lastnik je bil Hrvat, major pl. Terbuhanov. Za ženo je vzel zadnjega potomkinjo imenovanega plemiškega rodu Widerkhernov, Marjono, ki kot bivša grajska gospa v visoki starosti 85 let še danes v gradu živi in s svojimi plemenitim nastopom na gojenke nehoti svojski učinkuje.

Šola podaja gojenkam pouk v vseh kmetijskih gospodarskih in gospodinjskih panogah: v poljedelstvu, živinoreji in živinodravstvu, mlekarstvu, sirařarstvu, sadjarstvu, vrtnarstvu, celo v vinogradništvu in čebelarstvu, dalje računstvo, perutinarstvo. — Verski vzgoji je določena posebna tedenska ura. Verskim dolžnostim so doslej zadostovale v župni cerkvi v St. Lovrencu; ko se pa v najkrajšem času reši vprašanje stalnega duhovnika, se bo vsa božja služba vršila in ljubki domači

kapelici (iz druge polovice osemnajstega stoletja). Vse hvale vredno je, da banovina s svojimi prispevki omogočuje tudi malemu kmetu, da more navzlic današnji težki krizi poslati v šolo svojo hčer in ji tako poskrbeti za dobro gospodinjsko in gospodarsko vzgojo; saj je naša mala kmetjska gospodinja še neprimerno bolj potrebuje kakor gospodinja na veliki kmetiji, ki ima vsega v izobilju, gospodinja na manjšem posestvu mora pa pogosto z najskromnejšimi sredstvi kriti vse potrebe. Če

Naši izseljenci iz Nemčije v Belgradu

Belgrad, 10. avg. AA. Danes je prispelo v Belgrad predstavništvo naših izseljencev v Nemčiji in sicer: g. Andrej Breznik, predsednik jugoslov. katol. društva v Hochheidenu, Fran Pakovec, predsednik jugosl. katol. društva v Gladbecku, Anton Goncilja, predsednik jugosl. katol. združenja v Gelsenkirchenu, Pavel Bolha, preds. zveze jugosl. delavcev in podpornih društev v Essen-Stefenbergu, Niko Sentjurc, preds. jugosl. delavcev in podpornih društev v Besterholdu, Jožefa Logar, blagajnika jugosl. podpornih društev v Scherenbecku ter g. Vladimir Deželjč, izaslanec ministrstva za soc. politiko in nar. zdravje v Düsseldorfu. Omenjeni so krenili iz Düsseldorfa dne 3. avgusta ter spremljali preko Jesenić v Jugoslavijo 200 otrok jugoslov. delavcev iz Nemčije in Holandske. Z njimi je potoval tudi Dragotin Oberžan, izseljeniški duhovnik v Haarlemu ter nemški

Kmetije, pozor!

Belgrad, 10. avgusta. AA. Ministrstvo za trgovino in industrijo je izdalo tole naredbo:

1. da vsi sreski načelniki preko občinskih oblasti obvestijo ljudstvo, da je boljše in koristneje za kmetovalce, da ne pripeljejo žita na trg vsega naenkrat ali v velikih količinah, temveč v manjših količinah, da ne pretirajo izgub.

2. da sreski načelniki preko občinskih uprav ponovijo, da bo država odkupila vso prihodnjo žetev postopoma in v manjših količinah, ker nima dovolj magazinov in skladišč, da bi mogla shraniti vso letošnjo veliko žetev. Država je že v prvem mesecu pokupila od kmetov okoli 30.000 vagonov.

3. da se strogo pazi, da kmetije ne pripeljejo na trg tudi onih količin žita, ki jim je za dom potrebna. Posebno je treba pri tem naglasiti, da bo država pozneje mogla kupovati žito po mnogo višjih cenah in to do 250 Din za 100 kg in še več ter bodo oni, ki prodajajo žito, ki ga rabijo za domačo potrebo, državi po 160 Din za 100 kg morali kupovati isto žito po 250 Din za 100 kg ali še več.

4. ministrstvo ponavlja, da bo pozneje država plačevala vse višje cene kot zdaj, pa je zato rentabilnejše in pametnejše, da se kmetije za zdaj vzdržujejo prodajanja ali da prodajajo žito postopoma in v manjših količinah.

Split, 10. avgusta. Ž. V Dalmaciji se je v preteklem letu pridelalo 650.000 hl vina. Od te množine je ostalo neprodanega še 180.000 hl.

bi te nad vse hvalevredne banovinske podpore ne bilo, bi si gospodinjsko izobrazbo mogle privoščiti zopet le hčere bogatih velikih posestnikov, gostilničarjev, trgovcev in drugih denarno trdnih obrtnikov. Zato banovinski upravi za globoko umevanje potreb našega malega kmeta vsestransko priznanje!

V južnih banovinah so nas v skrbi za malega kmeta celo prekosili; marsikje namreč gojenice sprejemajo brezplačno, jih oskrbujejo brezplačno z učili in celo s perilom. Tako se tudi najbolj revnim obisk šole omogoči; saj nekateri mali posestnik, ki bi srčno rad naklonil otroku boljše kmetijsko izobrazbo, niti tega malega prispevka, ki se zahteva, ne zmore.

Naši izseljenci iz Nemčije v Belgradu

duhovnik Theodor Tanzendorf, velik prijatelj našega naroda, ki je napravil veliko uslug našim izseljencem in ki dobro obvlada naš jezik. Prispeli so iz Nemčije v posebnem vagonu v spremstvu zdravnikarja dr. Metzgerja pod vodstvom gosp. Deželjča. Otroci se vrnejo 4. septembra s posebnim vlakom zopet v Nemčijo. Vlak bo vozil ob 7.30 iz Ljubljane. Zgoraj omenjeni gospodje predstavljajo 75 izseljeniških jugoslovanskih društev s 5000 člani. Deputacija je obiskala danes ministrstvo za soc. politiko in narodno zdravje, ministrstvo za gozdeve in rudnike, borzo dela ter ministrstvo za zunanje zadeve. Obvestili so naše merodajne kroge o jugoslovanskem kvalificiranem delavstvu v Nemčiji, ki se želi vrniti v Jugoslavijo. Vsi delegati so bili danes na Avali, kjer so položili vence na grob Neznanega junaka.

Novi polni listi

Belgrad, 8. avgusta. AA. Ministrstvo za notranje zadeve je predpisalo nove knjižice za potne liste. Po naredbi ministrstva bodo izdajale upravne oblasti v vsej državi nove knjižice za potne liste začeti od 1. septembra, ko stare knjižice izgubijo veljavo. Po sporazumu med ministrstvom za notranje zadeve in ministrstvom za zunanje zadeve bodo kraljevska poslanstva v inozemstvu začela izdajati nove knjižice v evropskih državah začeti od 1. septembra v ostalih pa od 1. oktobra.

Kongres obrtnikov

Belgrad, 10. avg. ž. 16. t. m. se vrši v Belgradu kongres obrtnikov in industrijcev usnjarske stroke iz cele države. Obenem s kongresom bo prirejena tudi razstava. Znižanje vožnje po železnicah je že dovoljeno. Do sedaj se je prijavilo za ta kongres neverjetno veliko udeležencev.

Belgrad, 10. avg. ž. Za povzdigo obrtnih združenj je belgrajska obrtna zbornica pokrenila veliko akcijo. Merodajni faktorji so obljubili s svoje strani pomoč za napredek združenj. Oblasti so pričele proučavati istočasno tudi zavarovanje obrtnikov.

Berlin, 10. avgusta. AA. Brüning in Curtius sta se vrnila iz Rima.

Cuba, 10. avg. AA. Vlada je prišla na sled obširnemu zarov

Vzroki gospodarske krize

V gospodarstvu uravnava cene ponudba in povpraševanje, v izjemnih razmerah tudi država. Običajni regulativ gospodarstva je samo prirodni zakon ponudbe in povpraševanja, in da bi bil ves svet ena gospodarska skupina, bi cene vseh predmetov po vsem svetu težile k popolnemu izenačenju, ker bi se gospodarske dobrine prosto prelivalo iz kraja v kraj, iz države v državo. Ker pa je svet razdeljen v politične skupine in te zapirajo svoje meje s carinami, cene od države do države zelo različno, kar se odraža v umetno razvijajo v državi, kar se veje narodnega gospodarstva, za katere ni sicer dan naraven pogoj v državi sami. Vseled tega mora konsument v takšni državi domače blago dražje plačati, kakor bi ga v primeru, da bi bil dovoljen uvoz od drugod, kjer se to blago ekonomsko ceneje producira.

Po svetovni vojni so se zelo spremenile politične in gospodarske skupine. Nastale so iz velikih držav male in spremenili so se tudi gospodarji na svetovnih trgih. Poleg tega se je Rusija gospodarsko skoro povsem zaprla ter postala sama mogočen producent. Zgubljeni sta tudi Indija in Kitajska vsaj za nekaj časa kot odjemalki industrijskega blaga. To bi bili nekakšni politično-zemljepisni činitelji današnje gospodarske krize. Zguba velikih svetovnih tržišč, ki jih je povzročila vojna ter politične in socialne revolucije, ter zastoj producirane blaga, ki je vključeno s carinami na svoje mesto in mu je pot do konzumenta zaprla, sta mnogo pripomogla nadprodukciji. Toda, ko govorimo o nadprodukciji, ne smemo pozabiti na konsumenta.

Splošno kaj radi pripisujemo gospodarski krizo nadprodukciji. Toda nadprodukcija je samo relativna, to se pravi, danes preveč proizvajamo v primeri s kupno močjo konsumenta. V resnici bi producirano blago človeštvo še vedno lahko konsumiralo, ako bi mu bila dana možnost, da si ga nabavi. Svetovni pridelek žita n. pr. še zdajvno ne presega človeške potrebe. Toda kljub temu ostaja žito v zalogah, in sicer radi tega, ker je konsument radi denarne stiske prisiljen varčevati tudi pri hrani. Kdor torej hoče odpraviti nadprodukcijo, ta mora najprej dvigniti kupno moč konsumenta. Zalibog hodijo velekapitalisti drugo pot in skušajo ublažiti krizo v svojih podjetjih z znižanjem plač delavstva. To se je prav te dni zgodilo tudi v Trbovljah. Splošno ostajajo kapitalisti gluhi za resnico, da dobro plačani delavec več konsumira in s tem direktno podpira razvoj industrije.

Glavni konsument industrijskih predmetov je pri nas pač kmet, ker tvori tudi številčno ogrodje našega naroda in naše države, ki je predvsem agrarna. Če bo kmet več zaslužil, to je, ako ne bo oddajal svojih pridelkov z zgubo, bo več konsumiral in lažje plačeval davke. Naš kmet je radi padeca cen kmetijskih pridelkov začel v takšno ubožstvo, da so v nevarnosti vse naše malo kmetije, ako jim država ne prihrani na pomoč.

V izrednih gospodarskih razmerah države vselej priskočijo na pomoč ogroženi veji narodnega gospodarstva s izrednimi ukrepi. Da živimo v takšnih nenormalnih razmerah, je država pokazala s tem, da je regulirala žitni trg in določila minimalne cene za žito. Pa tudi primer z mesno trgovino v Sloveniji, kjer boljše organizirani mesarski stan skuša zgubo na dobičku, ki mu jo je prineslo oblastveno dekretirano znižanje cen mesa, vreči na kmeta, ki se ne more postaviti v bran s krepko organizacijo, dokazuje, da je nujno potrebna državna pomoč. Brezme gospodarske krize naj leži na plečih najnižje plasti, to je geslo gospodov, ki so si v času konjunktore že napolnili žepe. Kakor so se za žito postavile minimalne cene, tako naj bi se tudi na en ali drugi način uredil trg z drugimi poljskimi pridelki našega kmeta, ker bi s tem ne pomagali samo malemu številu veleposestnikov, temveč ogromni masi našega ljudstva.

Toda tudi kmet si mora skušati sam pomagati, in sicer po organizaciji. Vsi stanovi so bolje organizirani kot kmetaki. Brez čvrste organizacije je minimaliziranje kmetijskih pridelkov neizpeljivo, ker bi se pri tem koristili predvsem tisti, ki bi prvi mletli, in bi ostali trpeli škodo. Temu namenu bodo lahko ustrezale naše združne organizacije. Lahko bi se uredile tudi državne oddajne centrale. Takšna zadruga se je osnovala letos v Kranju pod imenom »Okrajna kmetjska zadruga«, ki nekaj mesecev prav dobro uspeva. Kmetove zaloge bi se po teh združenjih skupno prodajale.

Dokler bo v naših sosednjih državah vladovalo takšno gospodarsko mrtvilo in dokler se tudi politične strasti po svetu ne umirijo, ne moremo pričakovati pomoči za naše gospodarstvo od zunaj. Prav radi tega moramo urediti naš notranji trg. Pri tem naj velja geslo: Brezme gospodarske krize se mora razdeliti sorazmerno enako med vse sloje našega naroda. Kot agrarna država moramo imeti vselej pred očmi kmeta, in sicer malega kmeta. Kmet mora ostati na svoji zemlji svoj gospodar. Takšen kmet bo dober državljan, ostal nam bo edina opora v času morebitnih socialnih prevratov, bo pa tudi kot vojak v primeri potrebe znal braniti našo zemljo pred tujcem, ker bo njegova.

Italijani se vračajo

Rim, 10. avg. ž. »Giornale d'Italia« poroča, da je iz Newyorka odpotovalo v Italijo z neko ladjo 1100 italijanskih emigrantov, po večini žen in otrok. Vračajo se v domovino, ker jim radi težke krize ni več mogoč obstanek v Ameriki.

Iz športnih krogov

Zagreb, 10. avg. ž. Govori se da bo HASK imel te dni izredno sejo, na kateri bo izvolil novo upravo, ker je dosedanjí predsednik Milan Divjak, bivši glavni ravnatelj Jugotiska, podal ostavko.

Alkohol in brezposelnost

Newyork, 10. avg. AA. Federacija delavcev je poslala predsedniku Hooverju predstavko, v kateri je ozirom na vladajočo brezposelnost predlaga spremembo zakona o prohibiciji, tako da se dovoli fabrikacija in prodaja vina in piva. Na ta način bi velik del sedmih milijonov brezposelnih, kolikor jih je zdaj v Ameriki, prišel do zaslužka.